

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

мислення алгоритмічним довір'ям, що проявляється у когнітивному спрощенні та залежності від технологій.

Для сфери міжнародних відносин це становить особливу небезпеку через складність аналітичних завдань і роль інформації у глобальній політиці.

Ефективною відповіддю є не заборона, а інтеграція ІІІ у навчання через критичну рефлексію, сократичний підхід та педагогіку невизначеності. Майбутнє освіти міжнародників полягає у формуванні гібридного мислення, де ІІІ виступає інструментом, а не заміником людської аналітики.

Список використаних джерел:

1. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Brussels, 2019. 41 p. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu>
2. Floridi, Luciano et al. AI4People-An Ethical Framework for a Good AI Society. 2018. 27 p. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11023-018-9482-5>
3. Favero, L., Pérez-Ortiz, J. A., Käser, T., & Oliver, N. (2025). DoAItutorsempower or enslave learners? Toward a critical use of AI in education. arXivpreprint arXiv:2507.06878.
4. OECD. OECD Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with Artificial Intelligence. Paris: OECD Publishing, 2021. 214 p. URL: <https://doi.org/10.1787/589b283f-en>
5. Paul, Richard, Elder, Linda. Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life. 3rd ed. Boston: Pearson, 2014. 348 p. URL: <https://www.pearson.com>
6. UNESCO International Bureau of Education. Critical Thinking and Generative Artificial Intelligence. Geneva: IBE UNESCO, 2023. 12 p. URL: <https://www.ibe.unesco.org/en/articles/critical-thinking-and-generative-artificial-intelligence>
7. UNESCO. Artificial Intelligence in Education: Guidance for Policy-makers. Paris: UNESCO, 2021. 50 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000376709>
8. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Paris: UNESCO, 2021. 28 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf00003805>

ШВЕЦЬ Світлана Леонідівна

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ
НАУК У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ**

Сучасний етап розвитку освіти характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими цифровізацією суспільства. Впровадження цифрових технологій у навчальний процес не лише змінює форми

передачі знань, а й суттєво впливає на зміст, методи та цілі викладання гуманітарних дисциплін. У цьому контексті особливої актуальності набувають інноваційні підходи, спрямовані на підвищення ефективності навчання та активізацію пізнавальної діяльності студентів.

Гуманітарні науки традиційно орієнтовані на розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей та ціннісних орієнтацій. Однак у цифрову епоху класичні методи викладання дедалі частіше виявляються недостатніми для забезпечення високого рівня залученості студентів. На думку В. Дияка, «викладання гуманітарних дисциплін часто вимагає високого рівня взаємодії між здобувачами вищої освіти та викладачем, обговорення складних питань, критичного мислення та творчого підходу. У цьому контексті фасилітація, як процес підтримки та стимулювання групової роботи, є важливим компонентом ефективного навчального процесу» [2, с. 883]. Це зумовлює необхідність інтеграції інноваційних освітніх практик, серед яких особливе місце займають гейміфікація, використання цифрових платформ, інтерактивні та мультимедійні технології.

Гейміфікація створює так званий «ефект присутності», який допомагає студентам бути залученими в процесі вивчення дисципліни та глибше дослідити безпосередній предмет розгляду. Також сюди можна віднести вігрових симуляцій для відпрацювання навичок переговорів у кризових ситуаціях або під час виборчих кампаній.

Дослідники зазначають, що «цифрові інструменти відкривають нові можливості для персоналізації навчання, адаптації до потреб студентів, гейміфікації процесу, використання штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності. Вони забезпечують гнучкість освітнього середовища, що особливо важливо під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану чи пандемій. Впровадження аналітики великих даних дозволяє викладачам точніше реагувати на освітні запити» [3, с.260]. Важливим напрямом оновлення змісту гуманітарних дисциплін у контексті цифровізації освіти є включення проблематики алгоритмічної упередженості (algorithmic bias), яка знаходиться на перетині права, соціології та інформаційних технологій. Її актуальність зумовлена поширеною ілюзією «об'єктивності» алгоритмічних систем, що часто сприймаються як нейтральні інструменти прийняття рішень, хоча на практиці вони здатні відтворювати та масштабувати існуючі соціальні нерівності. У навчальному процесі доцільно акцентувати увагу на механізмах формування алгоритмічної упередженості [див. дет.1]. Алгоритми машинного навчання функціонують на основі історичних даних, що зумовлює ризик відтворення дискримінаційних практик за принципом «сміття на вході - сміття на виході». Зокрема, історично зумовлена нерівність у правозастосуванні може трансформуватися у статистичні закономірності, які алгоритм інтерпретує як об'єктивні фактори ризику. Додатковим чинником є неповнота або однорідність навчальних даних, що призводить до викривлення результатів щодо окремих

соціальних груп. Окрему увагу у викладанні гуманітарних дисциплін слід приділяти правовим та етичним викликам цифровізації. Проблема «чорної скриньки» (black box) ускладнює можливість оскарження алгоритмічних рішень, що суперечить принципам прозорості та підзвітності. Водночас виникає питання розподілу відповідальності між розробниками, державними інституціями та користувачами таких систем. Не менш важливим є ризик трансформації презумпції невинуватості в умовах превентивного алгоритмічного оцінювання.

Таким чином, цифровізація освіти зумовлює переосмислення традиційних підходів до викладання гуманітарних наук. Інтеграція інноваційних методів сприяє підвищенню якості освіти, формуванню конкурентоспроможних фахівців та адаптації освітнього процесу до викликів сучасного інформаційного суспільства.

ШВИДЕНКО Інна Миколаївна

ВПЛИВ ДОБРОЗИЧЛИВОЇ АТМОСФЕРИ НА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна освіта функціонує в умовах глибоких суспільних трансформацій – технологічних, економічних, політичних і культурних. Глобалізація, цифровізація, інформаційне перевантаження, нестабільність ринку праці та соціальні кризи формують нові вимоги до людини. У таких умовах традиційна освітня модель, орієнтована переважно на відтворення знань, дедалі більше втрачає ефективність.

Однією з ключових проблем є розрив між швидкістю змін у суспільстві та інерційністю освітніх систем. Технології, професії та соціальні ролі змінюються значно швидше, ніж навчальні програми. У результаті випускники часто отримують знання, які частково застарівають ще до завершення навчання. Це особливо актуально в умовах розвитку штучного інтелекту, автоматизації та цифрових платформ.

Ще одна проблема – інформаційне перевантаження та поширення дезінформації. Сучасне суспільство характеризується надлишком інформації, де важливо не лише отримувати знання, а й уміти їх критично оцінювати. Проте освітній процес не завжди достатньо орієнтований на формування навичок аналізу, перевірки фактів та самостійного мислення.

Також варто виділити соціально-психологічні виклики: зростання тривожності, невизначеність майбутнього, зниження рівня довіри в суспільстві. Ці фактори безпосередньо впливають на здатність до навчання, мотивацію та готовність до активної участі в освітньому процесі.

Сучасне суспільство не має єдиного, чітко сформованого бачення майбутнього. Натомість існує множинність сценаріїв:

	викладання мистецької освітньої галузі	
Diana Tsestsiy Integration of critical thinking into the teaching of disciplines of the specialty j3 "tourism and recreation" as the basis for the training of modern specialists	Цесьців Діана Інтеграція критичного мислення у викладання дисциплін спеціальності j3 «туризм та рекреація» як основа підготовки сучасних фахівців	389
Olena Chaika Enhancing students' critical thinking through literature	Чайка Олена Розвиток критичного мислення учнів за допомогою літератури	391
Oksana Cheban How did participation in international professional development (internship) influence my personality development and attitude towards professional activity	Чебан Оксана Як участь у міжнародному підвищенні кваліфікації (стажування) вплинула на моє формування особистості та відношення до професійної діяльності	394
Leonila Cherevko Critical thinking as a component of professional training for future preschool teachers	Черевко Леоніла Критичне мислення як складова професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	396
Sofiya Chovriy Developing critical thinking in future teachers in the age of artificial intelligence	Човрій Софія Розвиток критичного мислення у майбутніх вчителів в епоху штучного інтелекту	400
Yuliia Chuchalina Pedagogical conditions for the formation of students' critical thinking in the context of blended learning	Чучаліна Юлія Педагогічні умови формування критичного мислення здобувачів у контексті змішаного навчання	405
Valentyna Shamraieva Algorithmic and critical thinking: can international education withstand the influence of AI?	Шамраєва Валентина Алгоритмічне та критичне мислення: чи здатна освіта міжнародників протистояти впливу ШІ?	410
Svitlana Shvets Innovative approaches to teaching humanities in the context of digitalization of education	Швець Світлана Інноваційні підходи до викладання гуманітарних наук у контексті цифровізації освіти	413
Inna Shvydenko The influence of a	Швиденко Інна Вплив	415